

NÁRODNÍ SOUD (1939–1942)

Jaromír Tauchen¹

Úvod

Nebývá tomu často, aby příspěvky mapující některý z problémů právní historie byly skutečně aktuální. Při nedávné volební kampani i při povolebních vyjednáváních o podobě koaliční smlouvy se živě diskutovala otázka majetkových příznání politiků, státních úředníků a některých občanů. Tyto osoby by tak byly povinny prokázat původ svého majetku, pokud by jeho hodnota překročila určitou hranici. Příznivci majetkových příznání si od připravované úpravy slibují jednak odhalení nelegálních příjmů, jakož snad i zjištění, co se stalo s majetkem, který byl zpronevěřen v rámci různých afér 90. let minulého století. Diskuze nad tímto návrhem mě přivedla na myšlenku přiblížit čtenáři jednu z kapitol dějin Protektorátu Čechy a Morava, a to existenci a činnost tzv. Národního soudu, který byl zřízen v roce 1939 a fungoval až do roku 1942, kdy byl zrušen státním prezidentem Háchou. Protektorátní Národní soud provádějící revize jmění osob činných v politickém nebo veřejném životě byl totiž založen na velice obdobných principech, jako zvažovaná majetková příznání. Po zřízení Protektorátu usilovala tehdejší česká politická reprezentace představovaná Národním souručenstvím o vyšetření fám o případech korupce v období první republiky, jakými bylo provedení pozemkové reformy, tzv. špiritusové a cukrové aféry, krach pojišťovny Fénix, provize z polského uhlí, státní zakázky a mnoho jiných afér. Čtenář tak může i ze zkušeností z činnosti Národního soudu posoudit, zda má smysl zpětně zkoumat majetkové poměry občanů.

Když se řekne Národní soud, většina členů odborné veřejnosti si pravděpodobně představí poválečný soud zřízený na základě dekretu prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., který fungoval především jako trestní soud pro zločiny spáchané významnými funkcionáři v období okupace. Toto označení bylo však ještě použito pro soud zřízený Národním souručenstvím v roce 1939, o kterém pojednává tento příspěvek, jakož i soud, jehož zřízení předpokládalo vládní nařízení z 27. června 1942 č. 227/1942 Sb., o Národním soudu a který měl pohnat k odpovědnosti české politiky považované za nepřátele českého národa.

Organizace a činnost Národního soudu zůstává dodnes naprosto neprobádanou oblastí; od konce druhé světové války nevyšla žádná odborná stať, která by se jím zabývala. Rovněž i monografie mapující státoprávní poměry v Protektorátu² a učebnice českých právních dějin o něm zarytě mlčí, aniž by jeho existenci alespoň zmínili. Předložený příspěvek je založen na archivním výzkumu písemností Národního soudu, které se dochovaly v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, kde ležely neprobádané bezmála sedmdesát let.

1. Rozhodnutí výboru Národního souručenství o revizi jmění osob činných v politickém a veřejném životě

O revizi majetkových poměrů osob činných v politickém či veřejném životě bylo rozhodnuto dne 21. července 1939 na zasedání výkonného výboru Národního souručenství³ po krátké debatě zahájené prohlášením ministra spravedlnosti Jaroslava Krejčího. O den později oznámil výbor Národního souručenství tuto skutečnost státnímu prezidentu Emilu Háchovi,⁴ který jako vůdce Národního souručenství vyslovil souhlas se zřízením Národního soudu. Rozhodnutí výboru Národního souručenství⁵ bylo publikováno tiskem, avšak z právního hlediska spočíval zásadní problém v tom, že zřízení Národního soudu, jeho činnost a povinnost státních příslušníků Protektorátu podrobit se jeho jurisdikci nemělo oporu v žádném právním předpisu a nebylo publikováno ani v žádné oficiální publikační sbírce. Původně se otázkou zřízení Národního soudu a s tím spojené očisty od podezření z korupce zabývala vláda, přičemž zvažovala, zda má být příslušná úprava provedena formou právní či takovou, která by stála mimo právní řád. Je nutné si uvědomit, že podrobení se majetkové revizi představovalo velký zásah do svobody jednotlivce, neboť ten byl nucen, aby ve veřejném zájmu provedl něco, k čemuž nebyl dle platných právních předpisů povinen. V případě, že by byla zvolena forma právního předpisu, tak by musela být příslušná právní úprava předložena ke schválení Úřadu říšského protektora a vláda se obávala časové prodlevy, jakož i možného odmítnutí. Proto se rozhodla zvolit mimoprávní formu, která by vycházela „z obecného přesvědčení národa“. Samozřejmě z toho vyplývající právní nezávaznost byla spojena s neexistencí příslušné trestněprávní či správněprávní sankce; sankci v tomto případě představovalo „mravní opovržení soukmenovců.“⁶

Dne 25. července 1939 rozeslalo Předsednictvo ministerské rady výše zmíněné rozhodnutí výboru Národního souručenství jednotlivým ministerstvům.⁷ K drobné novelizaci rozhodnutí (usnesení) výboru Národního souručenství došlo po několikaměsíční diskusi mezi Národním soudem a výborem Národního souručenství v únoru 1942.⁸

Revize majetku se vztahovala na osoby, které byly činné v politickém či veřejném životě v období od 28. října 1918 do 1. července 1939. Účelem vlastní revize majetku a s ní spojené potrestání osob, které se obohatily za využití svého vlivu, vlivu jiných osob či politických stran, mělo být „navrácení důvěry národa v čistotu veřejného života a ve spravedlnost“.

Revize jmění se vztahovala na následující osoby:

- a) členy výboru Národního souručenství,
- b) poslance a senátory Národního shromáždění,
- c) členy dosavadních vlád,
- d) členy předsednictev a vedoucí tajemníky politických stran,
- e) vedoucí osoby samosprávy, vedoucí státních a veřejných zaměstnanců (např. přednosta prezidií jednotlivých ústředních úřadů, přednosta odborů a ostatní vedoucí úředníky zejména v rezortech zadávajících dodávky a práce pro stát či veřejné korporace),
- f) osoby činné na vedoucích místech hospodářského života.⁹

Pokud existovalo podezření, že členové rodin výše uvedených osob se vědomě podíleli na neprávem nabytých výhodách, rozšířila se revize i na ně.

Výše uvedený výčet s sebou však přinášel několik problematických otázek, jako byl přezkum majetku osob neárijského původu činných v politickém a veřejném životě. Ty se pro svůj původ nemohly stát členy Národního souručenství a tudíž i případné uložené sankce by zůstaly bezúčinné. To samé se týkalo i osob české národnosti, které se nestaly členy Národního souručenství či osob žijících mimo území Protektorátu.¹⁰ K otázce revize jmění Židů, kteří byli v období první a druhé republiky politicky a veřejně činní, se Národní soud vrátil znovu v první polovině roku 1940, protože výbor Národního souručenství vyzval osoby židovského původu k předložení výkazu jmění. Vzhledem k tomu, že majetkové poměry těchto osob byly v této době již upraveny právními předpisy vydanými Říšským protektorem a dispozice s jejich majetkem byla možná jen se souhlasem Úřadu říšského protektora, obrátil se v únoru 1940 Národní soud na výbor Národního souručenství s dotazem, zda trvá na provedení revize majetku bývalých členů Národního shromáždění, kteří byli židovského původu, např. Dr. Witta či Ing. Wintra, a zda bude vyzývat další Židy k podání výkazu majetku.¹¹ Na to výbor Národního souručenství odpověděl, že „... trvá na provedení revize jmění vyzvaných osob Židů, a že ... výbor bude i nadále vyzývat osoby židovské k podání výkazu jmění“.¹² Národní souručenství tak zřejmě očekávalo, že se prokáže nečestné nabytí majetku bývalými politickými činníky židovského původu, a že bude tuto skutečnost moci patřičným způsobem propagandisticky využít.¹³

S touto odpovědí však Národní soud nesouhlasil a vyzval výbor Národního souručenství k novému zvážení této otázky, aby se praxe Národního soudu nedostala do rozporu se zásadami uplatněnými v mezitím publikovaném nařízení č. 136/1940 Sb., o právním postavení Židů ve veřejném životě. Podle tohoto nařízení nebyli Židé členy společenství Čechů a jejich činnost byla tímto nařízením značně omezena (vyloučení z některých oborů, veřejné správy, ze zastupitelských sborů, z orgánů veřejných korporací). Vzhledem k tomu, že Národní soud byl zřízen proto, aby přezkoumal jmění osob, které byly jen členy národního společenství Čechů, neměl by být pro osoby židovského původu příslušný.¹⁴

Na konci května 1940 byla řešena tato rozdílnost názoru Národního soudu a výboru Národního souručenství rovněž na poradě předsedy soudu Kaplana s vrchním odborovým radou Jelenem z kanceláře státního prezidenta, kde bylo dohodnuto, že „by bylo nevhodné, aby o kterémkoliv z nich [Židů] byl případně vydán výrok osvědčující čestnost nabytí jmění během jeho politické a veřejné činnosti“. Národní soud stále zastával názor, že se jeho činnost má omezovat jen na členy „národního společenství Čechů“.¹⁵ Odpověď výboru Národního souručenství na žádost o opětovné projednání této otázky si již v archivu nedochovala.

Rovněž bylo upuštěno od revize majetku osob české národnosti vyzvaných Národním souručenstvím, o nichž se následně zjistilo, že mají trvalé bydliště ve Velkoněmecké Říši, protože existovaly pochyby, zda by se tyto osoby vůbec k jednání osobně dostavily a zda by říšské soudy poskytly Národnímu soudu potřebnou součinnost k zaslání knihovnických výpisů, daňových spisů apod., o které by bylo nutné požádat prostřednictvím Úřadu Říšského protektora. Jednalo se však o celkem malý počet osob, z čehož žádná nebyla zvlášť významným politickým činitelem.¹⁶

Výbor Národního souručenství zaslal osobám, jejichž majetek měl být revidován, formulář prohlášení, že se u „vědomí národní kázně a občanské cti“ podrobují řízení a výroku Národního soudu. Ve lhůtě tří měsíců bylo nutno předložit Národnímu soudu výkaz svého majetku k 1. červenci 1939 a způsob jeho nabytí. Společně s výkazem bylo třeba doložit

daňové přiznání, prohlášení o pravdivosti poskytnutých údajů a prohlášení o souhlasu, že soud může z důvodu ověření pravdivosti nahlédnout do bankovních účtů a depozit u peněžních ústavů.

2. Obsazení Národního soudu a sekretariát

Dle původní idey se měl Národní soud stát určitým symbolem pro objektivní očistu a měl být proto složen z význačných právníků, kteří nebyli před zřízením Protektorátu politicky činní, v čemž byla spatřována záruka naprosté spravedlnosti a objektivity.¹⁷ Bylo tomu tak i z důvodu, že zjištěné údaje o výdělečných a majetkových poměrech měly velice citlivý charakter a jejich zneužitím by mohla být osoba podrobená majetkové revizi výrazně poškozena; členové Národního soudu byli samozřejmě vázáni mlčenlivostí. Složení Národního soudu bylo podrobně upraveno v jednacím řádu z 22. srpna 1939,¹⁸ jakož i v rozhodnutí výkonného výboru Národního souručenství z 21. července 1939. Národní soud se skládal z pěti členů, z nichž dva byli vybráni z Nejvyššího soudu, další dva z Nejvyššího správního soudu a jeden z Nejvyššího účetního a kontrolního úřadu, který Národnímu soudu také předsedal.¹⁹

Při jednání výboru Národního souručenství o zřízení Národního soudu se uvažovalo i o tom, zda by mezi soudci neměl být také zástupce Národního souručenství. Tato myšlenka, zastávaná především Josefem Nebeským, pozdějším šéfem Národního souručenství, však byla odmítnuta, protože politici měli být z rozhodovací činnosti vyřazeni, aby se předešlo výtkám o politické zaujatosti. To v diskuzi k tomuto bodu uvedl i ministr spravedlnosti Krejčí: „... *pro Národní souručenství, jakožto representanta politického hnutí, by nebylo únosné, aby vykonávalo svými členy úlohu, která je čistě katovská*“.²⁰

Řízení Národního soudu a dohled nad jeho činností náležely předsedovi Národního soudu. Předseda jmenoval ze soudců Národního soudu či jejich náhradníků soudce zpravodaje, řídil vnitřní činnost soudu, svolával jeho zasedání a určoval pořad jednání. Mezi jeho pravomoci náležel také dozor nad činností sekretariátu soudu. Byl-li předseda Národního soudu zaneprázdněn nebo uprázdnilo-li se jeho místo, přecházela jeho práva na místopředsedu, který byl jmenován státním prezidentem.

Dne 26. července 1939 jmenoval Emil Hácha viceprezidenta Nejvyššího účetního kontrolního úřadu v Praze Aloise Kaplana předsedou Národního soudu. Jeho členy se dále stali radové Nejvyššího soudu Ferdinand Tálský a Ladislav Malý a senátní radové Nejvyššího správního soudu Vladimír Mrazík a František Liebl. Pro případ jejich uvolnění z funkce, nemoci, jiného zaneprázdnění či pro případ revize majetku osoby v příbuzenském svazku či osoby jinak blízké byli jmenováni náhradníci se všemi jejich právy a povinnostmi, a to radové Nejvyššího soudu Bohumil Voneš a František Strach a radové Nejvyššího správního soudu Jan Frič a Ferdinand Zajíček.²¹ Do rukou státního prezidenta na Pražském hradě složili členové Národního soudu dne 1. srpna 1939 slib, že budou svůj úřad vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Otevřená však nadále zůstávala otázka jmenování náhradníka předsedy Národního soudu, protože z rozhodnutí Výboru Národního souručenství z 20. července 1939 nebylo patrné, zda se muselo jednat o úředníka Nejvyššího účetního kontrolního úřadu.

K první změně v personálním složení Národního soudu došlo již 10. listopadu 1939, kdy Vladimír Mrazík převzal funkci generálního tajemníka Národního souručenství a mís-

to něj byl povolán dosavadní náhradník Ferdinand Zajíček. Náhradním členem Národního soudu se stal senátní rada Nejvyššího správního soudu Jaroslav Flögel, který složil předepsaný slib do rukou státního prezidenta na zámku v Lánech dne 15. listopadu 1939. Další personální změna byla provedena o rok později, kdy byl dosavadní člen Národního soudu Ladislav Malý uvolněn pro výkon funkce přednosta presidia Nejvyššího soudu a na jeho místo byl povolán František Stach. Do funkce náhradníka byl jmenován rada Nejvyššího soudu František Marek.²²

Národní soud jednal a rozhodoval v pětičlenném senátu složeném z předsedy a čtyř soudců. K zajištění nezávislosti rozhodování byl člen Národního soudu vyloučen z výkonu své funkce, pokud by se měla provádět revize jeho vlastního majetku, majetku jeho manželky či příbuzných, a to až do čtvrtého stupně příbuzenství či druhého stupně sešvagření, dále majetku osvojitelů či pěstounů. Z důvodu podjatosti měla osoba, jejíž majetek byl revidován, právo na vyloučení člena Národního soudu z rozhodování. Námitku podjatosti musela podat před začátkem jednání a zároveň uvést důvody podjatosti. O oprávněnosti a tudíž o vyloučení člena z projednávaného případu rozhodoval Národní soud.

Jak již bylo zmíněno výše, právě nezávislost členů Národního soudu při výkonu jejich funkce byla obzvláště důležitá. Z výkonu jejich funkce jim nesměla vzniknout žádná morální ani hmotná újma. Jednací řád obsahoval ustanovení, které mělo chránit členy Národního soudu před ovlivňováním jejich rozhodovací činnosti. Pokud by se o to někdo pokusil, mohl být na návrh Národního soudu bez ohledu na možné trestní stíhání vyloučen z Národního souručenství a vyzván, aby se vzdal veřejných funkcí, přičemž samotné vyloučení a jeho důvody by se oznámily v tiskové korespondenci Národního souručenství.

Národní soud sídlil v Praze a ne každá revidovaná osoba se mohla k výsledku osobně dostavit, ať již z důvodu pokročilejšího věku, či z důvodu vysokých nákladů vynaložených na cestu do Prahy. V zájmu usnadnění a urychlení řízení před Národním soudem bylo v únoru 1940 požádáno předsednictvo Nejvyššího soudu v Brně, aby se výsledky mohly konat v jeho budově, a aby byl k tomuto úkonu propůjčen zapisovatel z kancelářského personálu Nejvyššího soudu. Této žádosti bylo vyhověno, a tak prováděl člen Národního soudu a zároveň rada Nejvyššího soudu Ladislav Malý výsledky osob z Brna v úřadovně Nejvyššího soudu v Brně na Kobližné ulici.²³

Národní soud měl k dispozici sekretariát a kancelář. Sekretariát měl pět členů, kteří byli Národnímu soudu přiděleni od jiných protektorátních úřadů (finanční rada, revizní komisař, berní tajemník, vrchní revizní komisař, soudce v min. správě). Kancelář Národního soudu měla deset zaměstnanců, mezi které náležela vrchní kancelářská oficiantka, tři kancelářští oficiálové, pět kancelářských pomocnic a kancelářský zřízenec.²⁴ Úředníci sekretariátu se zabývali pořizováním výpisů z daňových ukládacích spisů revidovaných osob, opatřováním příslušných knihovních luster a výpisů z bankovních účtů.

Když výbor Národního souručenství zřídil Národní soud, tak opomněl stanovit, z rozpočtu jakého ministerstva se budou hradit výdaje na jeho činnost, jakož i vyřešit otázku, kde bude sídlit. Národní soud mohl zahájit řízení až počátkem prosince 1939, protože mu pojišťovna Kotva uvolnila místnosti pronajaté od 1. listopadu 1939 až na konci měsíce a kancelářské zařízení (nábytek, psací stroje apod.) bylo přes urgence dodáno až na počátku prosince.²⁵

3. Řízení před Národním soudem

Řízení bylo podrobně upraveno v jednacím řádu, který měl dle zmocnění uvedeného v rozhodnutí výboru Národního souručenství o revizi jmění osob činných v politickém a veřejném životě Národní soud sám vydat, což byl také jeho první úkol. Osnovu znění jednacích řádů vypracoval předseda Národního soudu Alois Kaplan, který s ní seznámil ostatní členy a náhradníky dne 1. srpna 1939 v budově Nejvyššího správního soudu.²⁶ Jeho konečné znění bylo schváleno na zasedání dne 22. srpna 1939, kde došlo k doplnění a rozvedení původního návrhu. Jednacích řád, který se stal hned po rozhodnutí výboru Národního souručenství nejdůležitějším podkladem pro fungování soudu, byl přijat poměrně ve spěchu, a to pouze jeden měsíc od zřízení soudu samého; důvodem byla očekávání veřejnosti, že Národní soud přistoupí velmi rychle k plnění svých úkolů. Jednacích řád však nebyl zveřejněn v žádné oficiální publikační sbírce či vydán tiskem, takže samy revidované osoby, ani veřejnost neměly možnost se s jeho zněním běžně seznámit. Požádal-li však revidovaný nebo jeho právní zástupce o dodání výtisku jednacích řádů, byl mu zaslán za jednotnou cenu 2 Koruny.²⁷

Řízení před Národním soudem se z povahy věci odlišovalo od řízení před řádnými trestními soudy, i když celá řada procesních úkonů byla stejná. Především zde chyběl orgán se samostatným a přesně vymezeným okruhem působnosti, který by činil oznámení a doložil je konkrétními skutečnostmi (tedy policie a státní zastupitelství, jako je to běžné u trestního procesu). Neexistence vyšetřovacího orgánu tak značně znesnadňovala a zpomalovala řízení, protože si okolnosti potřebné pro rozhodnutí soud musel ve většině případů opatřit sám bez jakéhokoliv podnětu zvenčí. Jen poměrně zřídka se stávalo, že byl Národnímu soudu tento úkol ulehčen tím, že mohl na základě písemných neanonymních oznámení obsahujících konkrétní skutečnosti zahájit bezprostředně příslušná šetření. Jedinou spolupracující institucí byl výbor Národního souručenství, který Národnímu soudu oznamoval jména osob, jež vyzval k podání výkazu majetku.²⁸

Pokud Národní soud v průběhu řízení zjistil, že k podání výkazu byla vyzvána osoba, která nezastávala žádnou z funkcí v politickém či veřejném životě podléhající revizi, oznámil tuto skutečnost výboru Národního souručenství s dotazem, zda na provedení revize trvá.

Řízení před Národním soudem bylo tajné a v jeho průběhu nesměla být nikomu, ani výboru Národního souručenství, poskytována informace o jeho stavu či průběhu. Předseda Národního soudu přikazoval došlé výkazy majetku s přílohami jednotlivým soudcům jako zpravodajům, kteří zahájili předběžné řízení. Soudce zpravodaj prováděl předběžné řízení buď sám, nebo prostřednictvím sekretariátu Národního soudu, který byl oprávněn z pověření soudce zpravodaje, pod jeho dozorem a v jeho zastoupení činit některé úkony předběžného řízení. V rámci předběžného řízení byly prozkoumány všechny poskytnuté údaje o majetku, a pokud nedostačovaly, vyžádal si soud jejich doplnění. Osoba, jejíž majetek byl revidován, byla povinna poskytnout příslušnou součinnost, tedy vysvětlovat a hájit se osobně či se nechat zastoupit právním zástupcem, který byl zapsán v seznamu advokátů a byl členem Národního souručenství.

Spisy obsahující výsledky předběžného řízení poté soudce zpravodaj odevzdal zpět předsedovi soudu, který svolal příslušné zasedání Národního soudu. To se konalo za účasti

osoby, jejíž majetek byl podroben revizi. Ta mohla k závěrečným výsledkům předběžného řízení zaujmout stanovisko, navrhnout výslech svědků, povolat znalce či osoby přezvědné. Revidovaná osoba mohla také navrhnout Národnímu soudu své dva důvěrníky s žádostí, aby je soud pozval na zasedání. Důvěrníkem mohl být jen člen Národního souručenství starší 30 let, avšak tito sami do řízení zasahovat nemohli.

Zasedání Národního soudu začalo přednesem soudce zpravodaje, po němž následovala možná obhajoba osoby, jejíž jmění se revidovalo. Předseda soudu, soudce zpravodaj i ostatní soudci mohli klást zúčastněným osobám otázky k předmětu jednání. Pokud byly majetkové poměry komplikovanější a vyžadovaly ještě předložení dalších důkazů či předvolání svědků, mohl předseda soudu jednání odročit. Veškeré osoby účastníci se řízení před Národním soudem byly vázány povinností přísné mlčenlivosti. Pokud se svědci, znalci nebo osoby přezvědné nedostavili k jednání, odepřeli výpověď, uvedli nepravdivé údaje či porušili povinnost mlčenlivosti, mohl Národní soud navrhnout jejich vyloučení z Národního souručenství. Vyloučené osoby a důvody vyloučení by se případně uveřejnily v tiskové korespondenci Národního souručenství. Na tyto následky byly vyslychané osoby před vlastním započítím výslechu upozorněny a byla jim „*připomenuta jejich povinnost, kterou vyžadovala národní a občanská čest a kázeň*“. Státní úředníci vypovídali před Národním soudem pod svou úřední přísahou, která jim byla před výsledkem připomenuta a v jejich případě vyplývala povinnost mlčenlivosti z předpisů služební pragmatiky. Výpověď nebylo možno odepřít z důvodu existence příbuzenského nebo zaměstnaneckého poměru k osobě, jejíž jmění bylo revidováno. Třetím osobám účastnícím se řízení, které nebyly státními úředníky, příslušela náhrada stravného a hotových výloh podle ustanovení trestního řádu. Státním zaměstnancům příslušel nárok na náhradu výloh a na diety podle předpisů platných pro státní zaměstnance.

Zajímavý byl však přístup ke znalcům, kteří neměli nárok na úhradu nákladů za vypracovaný znalecký posudek, když bylo v jednacím řádu stanoveno, že „*podávání znaleckých posudků v řízení před Národním soudem jest čestnou povinností občanskou*“. Pokud došlo při provádění revize majetku ke zjištění trestných činů nebo jiných deliktů, měl Národní soud odevzdat spisový materiál příslušnému soudu, popř. úřadu.

Samotným revidovaným osobám však nárok na náhradu nákladů nepříslušel. Objevily se případy, kdy tyto osoby požadovaly po Národním soudu náklady za cestovné a nocležné, které vynaložily na cestu k výslechu nebo jednání Národního soudu. Zamítnuta byla např. i žádost brněnského univerzitního profesora a bývalého poslance Národní obce fašistické Rudolfa Dominika s odůvodněním, že „*... se splněním povinnosti podrobení se reviznímu řízení jsou ovšem spojeny jisté psychické a materiální oběti, jichž však dovolávati se anebo jichž odčinění dokonce žádati nepochybně přičí se obecnému ponětí o povaze povinnosti, spočívající na tak ethicky vysoce hodnotných předpokladech, jako jest národní a občanská čest a kázeň*“.²⁹

Po skončení ústního jednání se soudci odebrali k poradě a hlasovali o výroku, jehož znění navrhoval soudce zpravodaj. Soudci hlasovali postupně dle svého věku počínaje nejmladším soudcem. Předseda hlasoval nakonec. Soudci se usnášeli prostou většinou na výroku, jímž se konstatovalo, že:

- dotyčná osoba nabyla své jmění čestným způsobem, nebo
- že svého jmění nebo jeho části čestným způsobem nenabyla.

Výše uvedené možné formulace výroku však byly značně omezující a problematické, jak sama praxe Národního soudu ukázala. V letech 1940–1941 se pak rozpoutala diskuze mezi Národním soudem a výborem Národního souručenství o změně znění výroku. Jako problematická se jevila formulace „čestný“ či „nečestný“ způsob nabytí majetku, neboť se vyskytovaly případy nabytí nekorektního či nevhodného, které však nebylo možno označit na „nečestné“.³⁰ Po novelizaci rozhodnutí výboru Národního souručenství pak mohl Národní soud ve svém výroku také konstatovat, že dotčená osoba

- svého jmění nebo jeho části nabyta čestným způsobem, který sice nelze označit za nečestný, ale je schopen ohrozit důvěru národa v čistotu veřejného života a ve spravedlnost.³¹

Národní soud rovněž požádal výbor Národního souručenství o výklad jeho rozhodnutí o zřízení Národního soudu, neboť jeho formulace „osoba nabyta své jmění čestným způsobem“ mohla být veřejností chápána doslovně v případě osob, které v revizním období nenabývaly žádného majetku (vyjma příjmu ze svého občanského povolání) a mohla tak veřejnost uvést v omyl a dotčenou osobu poškodit, neboť Národní soud nemohl ve výroku vyjádřit skutečný stav věci, ke kterému v průběhu šetření dospěl, nýbrž pouze výše uvedenou formulaci.³² V říjnu 1940 vyložil výbor Národního souručenství dotčené ustanovení ve smyslu, že v případě neexistence přírůstku majetku, bylo možné do výroku uvádět i skutečný stav věci.³³

Národní soud stanovil pojem čestnosti či nečestnosti dle volné úvahy a nebyl přitom vázán předchozím výrokem řádných soudů ani správních úřadů a disciplinárních komisí.

Výrok podepisoval předseda Národního soudu a zapisovatel. Jeho písemné vyhotovení bylo doručováno osobě, jejíž jmění bylo revidováno, jakož i výboru Národního souručenství, pro který byl výrok závazný. Výrok Národního soudu byl konečný a nebylo možno proti němu podat žádný opravný prostředek.

V květnu 1940 došlo k doplnění jednacího řádu Národního soudu a byla tak zavedena možnost obnovy pravomocně skončeného řízení pro případ existence nových skutečností, které mohly mít za důsledek příznivější či nepříznivější rozhodnutí ve věci. Vzhledem k povaze vyšetřovacích možností Národního soudu, kde absentovalo použití zákonných sankcí, tak nebylo vyloučeno, že se Národním soudu před vydáním rozhodnutí vždy podařilo zjistit materiální pravdu. Pokud po vydání rozhodnutí Národního soudu vyšly najevo okolnosti, které by mohly přivodit změnu tohoto rozhodnutí, mohl Národní soud na návrh soudce zpravodaje řízení obnovit. V rámci obnoveného řízení mohl původní výrok zrušit a rozhodnout znovu.³⁴

Výrok byl uveřejňován v Tiskové službě Národního souručenství, přebíran tiskem a zpřístupněn tak veřejnosti. Jednací řád obsahoval také možnost, aby bylo na doporučení Národního soudu upuštěno od publikace výroku, jestliže osoba, jejíž jmění bylo revidováno, podala ve stanovené lhůtě úplný výkaz svého konečného jmění a zároveň odevzdala Národní pomoci³⁵ nečestně nabytý majetek ve výši uvedené ve výroku Národního soudu. K tomuto případu účinné lítosti však ani v jednom případě nedošlo a toto ustanovení tak zůstalo obsolentním.

Pokud by Národní soud vynesl výrok, že určitá osoba nenabývala svůj majetek čestným způsobem, hrozila za to následující sankce:

- vyloučení z Národního souručenství,
- výzva, aby se dotčená osoba vzdala všech funkcí v organizacích, institucích a zařízeních, jejich funkcionáři musí požívat důvěru národní veřejnosti,
- výzva, aby jmění nebo jeho část, které nebylo nabyto čestně, bylo odevzdáno Národní pomoci. Nebylo-li možné přesně zjistit výši jmění nabytého nečestným způsobem, nebo by toto zjištění odporovalo zásadě procesní ekonomie, byl Národní soud oprávněn po pečlivém zvážení všech okolností určit částku, kterou byla tato osoba povinna odevzdat Národní pomoci.

Zněl-li výrok, že osoba svého jmění nebo jeho části nabyla způsobem, který sice nelze označit za nečestný, ale je schopen ohrozit důvěru národa v čistotu veřejného života a ve spravedlnost, byla vydána výzva k rezignaci dotčené osoby na její funkce, jakož i k odevzdání nečestně nabytého majetku Národní pomoci. Pokud nedošlo k uposlechnutí této výzvy, byla tato osoba vyloučena z Národního souručenství.

4. Zjištění majetku a způsobu jeho nabytí

Nejdůležitější částí celého řízení před Národním soudem bylo zjištění majetku a způsobu jeho nabytí, protože právě tato část měla vliv na úspěch celého procesu. Národnímu soudu příslušelo stanovit přírůstek majetku v období od 28. října 1918 do 1. července 1939, porovnat tedy počáteční a konečné jmění osoby, jejíž majetek byl revidován. Národní soud musel na základě volného uvážení spolehlivě zjistit a ocenit výši majetku a jeho vývoj (přírůstky a úbytky), což představovalo podklad pro jeho výrok. Ke stanovení počátečního i konečného jmění byla nezbytně nutná součinnost dotčené osoby, jakož i svědků, znalců, osob převědných, jakož i součinnost státních úřadů a úřadů samosprávy, především pak finančních úřadů. Všechny tyto úřady měly rychlým podáváním zpráv pomoci Národnímu soudu v řízení. Zejména pak finanční úřady spravující přímé a nepřímé daně a poplatky nemohly na dožádání Národního soudu odepřít výpověď z důvodu úředního tajemství. Jeli-kož však samotná existence Národního soudu neměla oporu a zakotvení v žádném právním předpisu (ale pouze v rozhodnutí výboru Národního souručenství), zaslalo Předsednictvo ministerské rady příkaz ústředním úřadům, aby vydaly v tomto smyslu vhodné pokyny svým podřízeným úřadům. V druhé polovině roku 1939 tak jednotlivá ministerstva vydávala oběžníky, ve kterých příkazovala podřízeným úřadům, aby urychleně vyhovovaly požadavkům Národního soudu.³⁶ Jako příklad je možné uvést oběžník Ministerstva vnitra z 6. září 1939 uveřejněný pod č. 115 ve Věstníku Ministerstva vnitra, roč. 1939, s. 203.

Obzvláště důležitý materiál pro zjištění potřebných údajů představoval soupisový materiál k dávce z majetku a z přírůstku majetku, ukládací a vyměřovací spisy přímých daní a daně z obratu. Součinnost osoby, jejíž majetek byl revidován, spočívala v povinnosti předložit soudu obchodní a hospodářské knihy, účetní závěrku, záznamy, korespondenci a jiné doklady. Tato osoba měla věrohodnými a proveditelnými důkazními prostředky prokázat, jakým způsobem majetek nabyla a jeho následný vývoj. Důležité bylo také poskytnutí součinnosti peněžních ústavů, protože Národní soud musel údaje uvedené ve výkazu majetku ověřit. Z důvodu zachování bankovního tajemství nevyhověly některé peněžní ústavy žádosti Národního soudu o poskytnutí výpisů z bankovního účtu revidovaného hned, ale vyžádaly si zaslání vlastnoručně podepsaného prohlášení revidovaného,

že dal k oznámení požadovaných údajů souhlas. Tato povinnost pak byla přenesena na revidovaného.³⁷

Základem pro úspěšný průběh řízení bylo předložení výkazu majetku, avšak mohlo se stát, že určitá osoba neuposlechla výzvy Národního souručenství či Národního soudu a příslušný výkaz nepodala. V takovém případě provedl soud řízení na základě podkladů získaných jiným způsobem. Pokud to nebylo možné, mohl výbor Národního souručenství veřejně prohlásit, že tato osoba porušila občanskou a národní disciplínu. K těmto prohlášením v některých případech docházelo v novinách, které se staly tiskovým orgánem Národního souručenství a které publikovaly zprávy o činnosti výboru Národního souručenství.³⁸

Výkaz majetku, který byly dotčené osoby povinny podat, měl formu formuláře zasláného výborem Národního souručenství společně s výzvou k předložení výkazu majetku.³⁹ Formulář ve formě tabulek byl poměrně podrobný a skládal se celkem ze 17 stran, přičemž jeho vyplnění muselo být poměrně náročné, především v případech, kdy měla revidovaná osoba zmapovat svůj majetek, který nabyta před dvaceti lety. Výkaz se týkal jmění nacházejícího se jak v tuzemsku, tak v cizině a náležejícího dotčené osobě, jejím rodinným příslušníkům (manželce, družce, dětem) nebo jiným osobám žijícím ve společné domácnosti. Na začátku formuláře se nacházel souhrnný výkaz majetku podle jeho jednotlivých druhů a hodnoty podle stavu k prvnímu dni výkonu veřejné funkce a k 1. červenci 1939. Podrobné výkazy se pak nacházely v přílohách. Evidovaly se také dluhy a úbytky majetku v průběhu revizního období (prodej, poskytnutí věna nebo odbytného, dary, splátky dluhů), aby Národní soud mohl zjistit jeho pohyb. Podrobný výkaz jmění uvedený v přílohách se skládal z těchto částí:

- I. Pozemkový a domovní majetek, zemědělské podniky – zde se uváděly jednotlivé stavební parcely, domy a stavby, zemědělské podniky a jiný pozemkový (lesní) nebo domovní majetek. Vykazovala se jejich specifikace, výměra, rok nabytí, nabývací či odhadní hodnota, údaje o zemědělském podniku (počet obdělávaných a propachtovaných pozemků);
- II. Výdělečný majetek – zde se uváděly údaje o živnostenských, obchodních a průmyslových podnicích, jakož i o podnicích svobodných povolání, jako např. o existenci pobočných závodů, jménech ostatních společníků, roční tržbě a zisku, hodnotě podniku);
- III. Kapitálový majetek a peněžní nároky – zde se uváděla výše hotových a uložených peněz, vlastnictví drahých kovů, cenných papírů, podílů ve společnostech s.r.o. a v družstvech, pohledávky, životní a úrazové pojistky, ostatní peněžní nebo naturální nároky (renty) a jiné kapitálové jmění (např. patenty).
- IV. Ostatní osobní majetek – zde se specifikovalo a ohodnocovalo běžné zařízení bytu a domácnosti, význačné součásti zařízení bytu (knihovny, perské koberce, cenné gobelíny a obrazy, vzácné porcelánové předměty a předměty z drahých kovů), umělecky jinak hodnotné skupiny předmětů (sbírky obrazů, soch, známek, zbraní, hudebních nástrojů apod.), šperky, auta, motocykly, kočáry, jezdeckí a kočároví koně.

5. Kritika činnosti Národního soudu

Od samého počátku se vůči činnosti Národního soudu objevovaly výtky a později i otevřená kritika. Již 29. července 1939, tedy jen několik dní poté, co v tisku proběhla zprá-

va o zřízení Národního soudu, podal ústřední jednatel Národní árijské kulturní jednoty v Praze Rudolf Brotan protest proti neveřejnému jednání Národního soudu, neboť „... *dle stanoviska Národní árijské kulturní jednoty se nejedná o žádné státní tajemství a žádný tajný soud nemůže mít důvěru veřejnosti*“. Dalším předmětem kritiky se stala nemožnost donucení státních příslušníků podrobit se majetkové revizi za pomoci zákonných prostředků.⁴⁰ Výtky směřovaly rovněž proti výběru osobností soudců, neboť bylo třeba zajistit „... *vyloučení možnosti postranních politických nebo osobních tendencí a zájmů*“. Soudci by tak podle kritiků měli při přísaze mimo věrnosti Protektorátu a zachování zákonů rovněž prohlásit na svou čest a svědomí, že „... *jim nikdy žádná politická strana, ani zednáři a rotaryáni, ani jiný podobný útvar nepomáhaly ke jmenování rady nejvyššího správního, resp. nejvyššího soudu, a že ... nejsou v příbuzenském poměru se Židy*“.⁴¹

U veřejnosti došlo k určitému nepochopení poslání, působnosti a reálných možností Národního soudu. Jak již bylo uvedeno výše, Národní soud se mohl zabývat revizí majetku pouze těch osob, které byly vyzvány výběrem Národního soudu, a podaly Národnímu soudu výkaz svého majetku. Národní soud nemohl okruh prověřovaných osob sám rozšiřovat ani zužovat a ani sám nemohl zahájit řízení, pokud k němu dala podnět třetí osoba. Této skutečnosti si nebyla vědoma převážná část veřejnosti a vycházela z přesvědčení, že Národní soud napravuje všechny křivdy, které byly někomu způsobeny. Národní soud během své tříleté činnosti pravidelně dostával oznámení o soukromých sporech či o křivdách z minulosti, které se udály soukromým osobám. Jimi se však Národní soud zabývat nemohl. Národní soud nebyl příslušný ani ke stíhání korupce, avšak stále mu byly zasílány podněty a anonymní udání.⁴²

V tisku se také objevily návrhy, aby Národní soud trestněprávně stíhal „*zrádce a škůdce českého národa pracující v žoldu světového židovstva v Londýně*“ v čele s Edvardem Benešem, který „*celá léta vědomě a záměrně falešně informoval, lhal a podváděl český národ, aby jej vehnal na válečné jatky pro zájmy světového židovstva a jeho zbrojnoše Anglie*“. Za vzor zde přitom bylo dávano Slovensko, které mělo odvahu trestat „*zrádce a škůdce svého národa*“ (Milan Hodža a Štefan Osuský byli v nepřítomnosti odsouzeni Vrchním soudem v Bratislavě).⁴³

Stejně tak bylo požadováno, aby Národní soud stíhal tzv. mnohoobročnictví, tedy hromadění funkcí. Za nečestný způsob nabytí by bývalo mělo být prohlášeno i „*získávání bezpracných důchodů hromaděním správních radovství. Národní soud by měl mít možnost vyšetřit jmění mnohoobročníků. Mnohoobročnictví je nemravnost, páchaná na národním celku. Patří před Národní soud*“.⁴⁴ Navrhováno také bylo, aby si Národní soud všimal i ředitelů peněžních ústavů, kteří za předchozího režimu „*pro mamon a často pro svou kapsu vzali poslední majetek nevinně zadluženého chudáka, i nezaměstnanému a válkou zničenému vzali střechu nad hlavou nucenou dražbou, jakož i těch, kdož beztrestně ničili existence, vykořisťovali své bratry často za asistence svých politických stran a jejich advokátů*“.⁴⁵ Jak výše uvedené ukázky z dobového tisku ukazují, veřejnost po zřízení Protektorátu očekávala, že budou rázem odstraněny všechny nespravedlnosti, které se za posledních dvacet let udály, a že jim k tomu pomůže Národní soud, který se však pro nedostatek pravomoci tímto „*spasitelem*“ stát nemohl.

Délka řízení před Národním soudem a počet ukončených případů se však staly nejkritizovanějšími. Nejednou se v novinách objevil článek informující o tom, že Národní soud zahálí.⁴⁶ Pro ilustraci lze uvést následující pasáž z novin Štít národa: „... *nej sme právníky*

*a neznáme procedury Národního soudu. Ale i jako laikové můžeme prohlásit, že je to velmi pomalé tempo vzhledem k tomu, že Národní soud se má zabývat asi pěti tisíci případy... Proším, v srpnu loňského roku začal Národní soud fungovat. Za devět měsíců své činnosti ověřil veřejně počestnost pouze 12 lidí. Kdyby toto tempo bylo zachováno, pak skončil by Národní soud svou úlohu až za 3744 měsíců. To znamená, že by pracoval několik staletí.*⁴⁷

Z povahy věci vyplývalo, že revizní řízení bylo skončeno rychleji u osob, jejichž činnost v politickém či veřejném životě zahrnovala kratší dobu, než u osob, jejichž revizní období dosahovalo až dvou desetiletí. Z tohoto důvodu bylo zajištění dokladů pro zjištění počátečního stavu majetku a jeho dalšího vývoje obzvláště obtížné a vyžádalo si delší dobu. Ačkoliv bylo v roce 1939 zřízení Národního soudu hodnoceno pozitivně, protože bylo třeba prověřit fámy, táhnoucí se obdobím celé první a druhé československé republiky, o bující korupci v české politice, o to větší vystřízlivění se dostavilo po prvním roce činnosti Národního soudu, který neodhalil ani jeden případ korupce. Jinak tomu nebylo ani do ukončení jeho fungování v květnu 1942. Kritizováno bylo, že v první vlně byly prošetřovány osoby, které ani z korupce podezřívány být nemohly, protože jejich politická činnost započala až v roce 1939, nebo osoby které za předchozího režimu zastávaly jen bezvýznamné funkce.⁴⁸ Jako příklad je možné uvést krátkou pasáž z novin Vlajka: „... byly vyneseny ortely nad opravdu nezámožnými anebo docela chudými lidmi. Ani jedna z prominentních osobností bývalého režimu se před touto soudní stolicí neobjevila. ... Počátečním zdánlivým rozhoupáváním Národního soudu byli všichni skuteční političtí zbohatlíci, korupčníci a nenapravitelní mnohoobročníci vlastně jen varováni... zařídili se čiperně podle toho, zcizili a ukryli všelijak své bohatství... S politickými zbohatlíky opakovala se historie se Židy, které býv. druhá republika nechala více než shovívavě upláchnouti s těžkými miliony, anebo je aspoň důkladně ulítí.“⁴⁹

Národní soud se také sám bránil zveřejňování jím neautorizovaných informací o jeho činnosti v tisku. Když tisková služba Národního soudu poskytla v prosinci 1939 tisku bez souhlasu Národního soudu zprávu „Národní soud přistupuje k práci, bylo mu podáno 79 výkazů majetku“,⁵⁰ tak se Národní soud proti tomuto postupu důrazně ohradil s poukazem na zachování zásady nevěřejnosti stanovené pro řízení. Takovéto zprávy nesloužily podle Národního soudu k jeho vážnosti, neboť odezva veřejnosti na takovéto články mohla být nepříznivá.⁵¹ Národní soudu si však přálo publikaci zpráv o provedení revize jmění osob činných v politickém a veřejném životě, a proto bylo na poradě v březnu 1940 rozhodnuto o publikacích zpráv určených pro tisk. Tyto zprávy poté byly také vypracovány, avšak s poznámkou, „... že nesmí být v ničem měněny ani doplňovány, a aby všechny oficiální zprávy pro tisk, byly Národnímu soudu zasílány tak, aby je mohl prohlédnouti a po případě k nim učiniti poznámky dříve, než budou uveřejněny“.⁵² Kritizována byla právě i četnost zpráv o výsledcích šetření, neboť za celou dobu působení soudu byly vydány pouze tři.⁵³ Z výše uvedeného je možné dovodit, že si členové Národního soudu byli zřejmě vědomi, že samotná existence soudu je problematická a že jeho práce probíhá velice pomalým tempem (což ale asi sami nemohli příliš ovlivnit), a proto se pokusili možnou kritiku rychlosti řízení a samotných výsledků revizních řízení omezit.

V letech 1941 a 1942 se však začala objevovat i otevřená kritika činnosti Národního soudu v tisku, tedy v novinách, které nebyly tiskovými orgány Národního soudu. Zajímavé je, že Národní soud tisk pravidelně sledoval a shromažďoval kritické články na jeho adresu. V případě, že v tisku vyšel kritický článek dotýkající se jeho činnosti, před-

seda soudu ho přečetl ostatním členům, a ti museli skutečnost, že jsou obeznáni s jeho obsahem, stvrdit svým podpisem.⁵⁴

Na závěr je možno uvést spíše úsměvnou pasáž z novin *Árijský boj*, která Národní soud kritizuje: „... *nechceme se dotknout vážnosti a prestiže Národního soudu. Ale považujeme za svou povinnost upozornit aspoň na zevní okolnost kolem Národního soudu. Tento vysoký národní tribunál je umístěn v paláci ‚Kotva‘. Orientační tabulka soudu je psána na papíře a krčí se mezi několika tabulkami s židovskými jmény. Nemohlo by se dosíci nápravy, aby i zjevně se Národní soud reprezentoval?*“⁵⁵

6. Likvidace Národního soudu

Dne 25. května obdržel Emil Hácha jako předseda Národního souručenství přípis od Říšského protektora podepsaného K. H. Frankem, jež obsahoval výzvu k likvidaci Národního soudu, „*protože se mu činnost tzv. Národního soudu zdá směšnou, poněvadž vyvíjí podstatně více aktivity u osvobozující činnosti než u stíhání vážných případů, kromě toho je prý zatěžována touto zvláštní činností řada protektorátní zaměstnanců, kteří mohou vykonávat daleko lepší práci*“.⁵⁶ Hácha neotálel a den po atentátu na zastupujícího Říšského protektora Reinharda Heydricha své rozhodnutí o zrušení Národního soudu oznámil jeho předsedovi Aloisi Kaplanovi dopisem z 28. května 1942 a pověřil ho okamžitým zastavením činnosti soudu a jeho věcnou i personální likvidací.⁵⁷ O této skutečnosti pak byla informována prezidia všech ministerstev.⁵⁸ Předseda Národního soudu vyzval výbor Národního souručenství, aby zařídil zrušení zaslaných výzev k osobám, které byly v roce 1942 vyzvány k podání výkazu majetku.⁵⁹ Zároveň byly vráceny příslušným úřadům a soudům daňové, poplatkové, osobní a jiné spisy, jakož revidovaným osobám originální doklady (pojistky, smlouvy).

Kancelářské místnosti najaté Národním soudem od pojišťovny Kotva na Berlínské ulici v Praze převzalo Ministerstvo vnitra 1. července 1942. Zapůjčené kancelářské zařízení, stejně tak jako vypůjčené knihy byly navráceny protektorátním úřadům.⁶⁰

Likvidace Národního soudu byla provedena poměrně rychle, a to k 30. červnu 1942. Dle jednacího řádu byly jeho spisy předány do úschovy kanceláře státního prezidenta.

Zajímavá je jistě skutečnost, že 4. června 1942, tedy v den úmrtí Reinharda Heydricha, odeslali členové Národního soudu dar Německému červenému kříži ve výši 600 Korun, o čemž byl vyhotoven úřední zápis a v archivu se dochovala i předmětná poštovní poukázka.⁶¹ Tento čin učiněný v době, kdy se Národní soud nacházel již v likvidaci, byl tak ze strany jeho členů jistě projevem strachu a reakce na probíhající heydrichiádu.

7. Závěr

Národní soud zřízený rozhodnutím výboru Národního souručenství fungoval v letech 1939–1942 jako soud čestný a jeho výroky měly pouze deklaratorní charakter. Ačkoliv do něj byly původně vkládány poměrně velké naděje, jak se později ukázalo, byly výsledky jeho práce naprosto tristní, protože za tři roky jeho činnosti neodhalil ani jeden případ, kdy by byl majetek získán nečestným způsobem. Nebylo to ale způsobeno postupem práce jeho členů, což byli jinak respektovaní soudci, avšak samotnou „nešťastnou“ koncepcí, na jejímž základě byl Národní soud založen. Bylo to bez jakékoliv opory v právním před-

pisu, bez publikace jednacního řádu a rovněž bez existence přímé povinnosti podrobit se reviznímu řízení. Sama činnost Národního soudu byla omezena nedostatkem informací, týkajících se jak samotného řízení před Národním soudem, tak zveřejňování jeho výsledků. Jak již bylo popsáno výše, jak na Národní soud, tak i na Národní souručenství se v dalších letech snesla vlna kritiky, protože činnost soudu byla naprosto bezvýsledná. Nelze se proto nedívat skutečnosti, že Němci rozhodli o jeho zrušení. Pro představu jsou níže uvedeny údaje o počtu řízení vedených Národním soudem.

K 28. květnu 1942, tj. ke dni rozhodnutí o likvidaci Národního soudu, bylo výběrem Národního souručenství vyzváno k předložení výkazu jmění celkem 1050 osob. Roztřídění vyzvaných osob podle funkcí bylo následující:⁶²

a) členové výboru Národního souručenství	70
b) členové Národního shromáždění	290
c) členové dosavadních vlád	64
d) členové předsednictev bývalých politických stran	68
e) vedoucí tajemníci bývalých politických stran	4
f) vedoucí osoby samosprávy	342
g) vedoucí státní a veřejní zaměstnanci	216
h) osoby na vedoucích místech hospodářského života	–
ch) členové rodiny osob uvedených pod a) až h)	–
i) osoby, u nichž nebyla zjištěna funkce zakládající důvod revize	26
Celkem	1050

Dopisem z 1. června 1942 (tedy po zastavení činnosti Národního soudu) bylo povinnosti podat výkaz zproštěno 143 osob. V těchto případech a v případě dalších 95 osob, jejichž majetkové výkazy došly až krátce před zrušením Národního soudu, nebylo revizní řízení zahájeno. Výkazy podalo celkem 846 osob, od 204 osob výkazy nedošly. Výrok nebo usnesení vydal Národní soud však pouze v 311 případech, což nebylo za tříleté působení soudu jistě mnoho.⁶³

Vraťme se nyní ale zpět do úvodu k položené otázce týkající se zavedení majetkových příznání v současnosti. Jak tento příspěvek o činnosti Národního soudu provádějící revizní řízení ukázal, tento způsob prověřování majetkových poměrů v minulosti bohužel nikam nevedl, a dovoluji si tvrdit, že by se současní „revizoři“ potýkali se stejnými problémy, jako soudci Národního soudu před bezmála osmdesáti lety. Historická zkušenost tedy majetkovým příznáním příliš nesvědčí.

Poznámky

- 1 JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.Eur.Integration (Dresden), Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno.
- 2 K Protektorátu Čechy a Morava, jeho státoprávnímu uspořádání a právnímu vývoji z právněhistorické literatury poslední doby především: Janečková, E.: Státoprávní uspořádání Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945). Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2013; Schelle, K. – Tauchen, J.: Vývoj konstitucionalismu v českých zemích. 1. díl. Praha, Linde, 2013; Maršálek, P.: Pod ochranou hákového

- kříže: nacistický okupační režim v českých zemích 1939–1945. Praha, Auditorium 2012; Magincová, D.: O protektorátu v sociokulturních souvislostech. Červený Kostelec, Pavel Mervart 2011; Schelle, K. – Tauchen, J. a kol.: Protektorát Čechy a Morava – jedna z nejtragičtějších kapitol českých novodobých dějin: (vybrané problémy). Ostrava, KEY Publishing 2010; Gebhart, J.: Proměny a interakce okupační a protektorátní správy v letech 1939–1945. In: Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek. Praha, Historický ústav 2010, s. 209–238; Magincová, D. – Paleček, M. – Váška, V.: Protektorát v sociokulturních souvislostech: sborník příspěvků mezioborové konference pořádané Pedagogickou fakultou a Filozofickou fakultou Univerzity Hradec Králové 20. října 2009. Hradec Králové, Gaudeamus 2010; Schelle, K.: Vývoj české veřejné správy. Ostrava, KEY Publishing 2008; Gebhart, J. – Kuklík, J.: Velké dějiny zemí Koruny české XVb. (1938–1945). Praha, Paseka 2007; Gebhart, J. – Kuklík, J.: Velké dějiny zemí Koruny české XVa. (1938–1945). Praha, Paseka 2006; Maršálek, P.: Opatření vojenské správy v prvním měsíci nacistické okupace českých zemí (15. 3. – 15. 4. 1939). Právněhistorické studie, 37, 2005, s. 119–148; Maršálek, P.: Protektorát Čechy a Morava: státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939–1945. Praha, Karolinum 2002; Brandes, D.: Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945. V čes. jaz. vyd. 2. Praha, Prostor 2000; Maršálek, P.: Veřejná správa Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939–1945. Praha, Vodňář 1999; Pasák, T.: Pod ochranou říše. Praha, Práh 1998; Kuklík, J.: Vznik Protektorátu Čechy a Morava a konstituování protektorátního okupačního režimu. In: Přednášky z 40. běhu LŠSS. Praha, Univerzita Karlova 1997, s. 124–139. Ze starší literatury možno poukázat např. na: 15. březen 1939: Sborník z vědeckého kolokvia. Brno, Dům techniky ČSVTS 1989; Kolektiv autorů: Dejiny štátu a práva na území Československa v období kapitalizmu II. (1918–1945). Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie vied 1973; Sobota, E.: Co to byl protektorát. Praha: Kvasnička a Hampl 1946.
- 3 K Národnímu souručenství blíže např. Večeřa, P.: Národní souručenství. In: Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004. II. díl: období 1938–2004. Brno, Doplněk 2005, s. 1091–1103; Gebhart, J. – Kuklík, J.: Počátky Národního souručenství v roce 1939. Český časopis historický, 91, 1993, č. 3, s. 417–441; případně také Níkrmajer, L.: Činnost a vývoj Národního souručenství v Českých Budějovicích v letech 1939–1942. České Budějovice, Jihočeské muzeum 2006.
 - 4 K osobě Emila Hácha a jeho činnosti ve funkci státního prezidenta podrobně Junek, V.: Emil Hácha: muž, který obětoval vlastní čest. Fakta o životě a osudu nejspornější osobnosti českých moderních dějin. Praha, Petrklíč 2013; Pasák, T.: Emil Hácha (1938–1945). Praha, Rybka 2007; Tomášek, D. – Kvaček, R.: Causa Emil Hácha. Praha, Themis 1995.
 - 5 Rozhodnutí výboru Národního souručenství je dostupné např. v přípisu Předsednictva ministerské rady adresovaném všem ministerstvům z 25. července 1939, čj. 15.873/39 m.r., Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno.
 - 6 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, výpis ze zápisu o schůzi výkonného výboru Národního souručenství a plenární schůze Národního souručenství z 11. srpna 1939.
 - 7 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, přípis Předsednictva ministerské rady adresovaný všem ministerstvům z 25. července 1939, čj. 15.873/39 m.r.
 - 8 Z podnětu vedoucího výboru Národního souručenství podal Národní soud návrh na doplnění rozhodnutí výboru Národního souručenství usnesený na poradě Národního soudu dne 25. září 1941. Tento návrh se týkal úpravy znění výroků Národního soudu, jakož i sankce pro případ vědomého maření účelu revizního řízení. Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno. Jednací řád pro Národní soud – úprava a doplnění.
 - 9 Za osobu činnou na vedoucím místě hospodářského života se považovali např. i bývalí členové Národní banky Československé, viz Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, dopis Národního soudu adresovaného výboru Národního souručenství z 10. června 1940.
 - 10 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam předsedy Národního soudu Aloise Kaplana ze 4. srpna 1939 a úřední záznam Národního soudu z 9. srpna 1939.
 - 11 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, dopis Národního soudu z 24. února 1940 č. Pres. 99/1940 adresovaný výboru Národnímu souručenství.
 - 12 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, dopis výboru Národního souručenství z 8. března 1940 č. 18164/40/Dr M/Pu.
 - 13 K tomu blíže Pešková, J.: K antisemitským aktivitám Národního souručenství v letech 1939–1944. In: Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu. Židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948. (Sborník příspěvků). Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2002, s. 161–172.
 - 14 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, dopis Národního soudu z 8. května 1940 č. Pres. 169/1940 adresovaný výboru Národnímu souručenství.
 - 15 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam předsedy Národního soudu Aloise Kaplana s Dr. Jelenem z 28. května 1940.
 - 16 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam předsedy Národního soudu Aloise Kaplana s Dr. Jelenem z 28. května 1940.

- 17 Národní listy, z 24. října 1939.
- 18 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, jednací řád Národního soudu z 22. srpna 1939.
- 19 [autor neúveden]: Práce vládní a výboru Národního souručenství. In: Moderní stát, roč. XII, 1939, č. 8–9.
- 20 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, výpis ze zápisu o schůzi výkonného výboru Národního souručenství a plenární schůze Národního souručenství vypracovaný 11. srpna 1939. O vlivu výboru Národního souručenství se však jednalo i později v diskuzích o příjetí jednacích řádů Národního soudu dne 9. srpna 1939 mezi sekretářem Národního soudu a generálním tajemníkem Národního souručenství plukovníkem Šimonem Drgáčem. Zajištění určitého vlivu Národního souručenství na průběh řízení bylo však opět odmítnuto, protože by to znamenalo v očích veřejnosti oslabení objektivitu Národního soudu – Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam Národního soudu z 9. srpna 1939.
- 21 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, povolávací dopis Emila Háchy adresovaný Aloisi Kaplanovi z 26. července 1939.
- 22 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, sdělení státního prezidenta předsedovi Národního soudu z 15. listopadu 1940.
- 23 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 74 III/1 (zaměstnanci), nezpracováno, žádost o propůjčení místnosti a zapisovatele pro výslech revidovaných osob v Brně z 27. února 1940, č. Pres. 103/1940.
- 24 Tento počet odpovídá stavu v roce 1940, seznam zaměstnanců uveden pod č. Pres 327/1940, Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 74 III/1 (zaměstnanci), nezpracováno.
- 25 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, výkaz počtu případů, o nichž Národní soud provádí řízení ze 4. října 1940, č. Pres. 274/1940.
- 26 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam předsedy Národního soudu Aloise Kaplana z 1. srpna 1939.
- 27 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, zápis z porady senátu Národního soudu z 6. prosince 1939 č. Pres 89/1939.
- 28 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, informační zpráva předsedy Národního soudu o jeho působnosti a úkolech pro Národní souručenství z dubna 1940.
- 29 V Archivu KPR se dochovala poměrně rozsáhlá korespondence v této věci. V říjnu 1939 byl Rudolf Dominik vyzván, aby jako bývalý poslanec podrobil své jmění revizi Národním soudem. I přes jeho nesouhlas se zřízením této instituce a způsobem provádění samotné revize se řízení podrobil a 1. dubna 1941 se osobně dostavil do Prahy, aby podal požadované informace. Náklady na cestu do Prahy a tamní pobyt ve výši 430 Korun uhradil ze svých příjmů – tj. čekatelného, které jako univerzitní profesor na dovolené pobíral. V závěru svého výslechu přednesl Dominik požadavek, aby mu výbor Národního souručenství nahradil příslušné náklady. To následně výbor Národního souručenství odmítl s odůvodněním, že „řízení před Národním soudem je zavedeno jediné v zájmu bývalých politických činitelů a výlohy jednotlivých předvolaných nemohou být hrazeny z členských příspěvků Národního souručenství“. S tímto odůvodněním se Dominik nespokojil a zaslal požadavek na úhradu nákladů přímo státnímu prezidentovi jako hlavě Národního souručenství. Kancelář státního prezidenta si nechala od Národního soudu vypracovat stanovisko, podle kterého měl Dominik požadavek na úhradu nákladů soudu sdělit již před tím, než byl pozván k výslechu do Prahy, protože by v tomto případě Národní soud netrval na jeho osobním dostavení se do Prahy, ale výslech by se provedl v sídle některého soudu v Brně. Rudolf Dominik tak žádnou náhradu neobdržel. Příslušná korespondence je uložena v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno, Národní soud, hrazení cestovného č. Pres 90/1941.
- 30 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, úřední záznam předsedy Národního soudu o schůzce s vrchním odborovým radou z kanceláře státního prezidenta z 28. května 1940.
- 31 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, Jednací řád pro Národní soud – úprava a doplnění.
- 32 Příklad formulace výroku, který poškodil revidovanou osobu, uvádí Josef Havelka v článku „K otázce výroků Národního soudu“ otištěném v novinách Národní politika č. 142 z 23. května 1940: „... mezi osobami, o nichž byl již výrok Národního soudu vynesena, jsou také někteří dělníci, kteří jsou členy výboru Národního souručenství. ... Jeden z nich, velmi dobrý, svědomitý a poctivý muž, dosud pracující přímo v závodě, si postesk. Spoludělníci teď po vynesení rozsudku Národního soudu v továrně o mně říkají: ‚Tak vida on si přece ten Pepík k náckému jmění pomohl.‘ Marné je vysvětlování, že muž, jenž měl být výrokem Národního soudu prohlášen za čestného, má ve svém jmění pouze byt o kuchyni a pokoji, v němž má nábytek koupený před dvaceti pěti lety za peníze těžce vydělané a ušetřené. ... A tak stojí tento dělník smutně nad výrokem, že nabytí jmění způsobem čestným, a dívá se na výsledky svého celoživotního poctivého snažení, o kterých dnes i jeho nejlepší spolupracovníci z továrny pochybují. ... Najdou se jiní, kteří výroku věřili tak pevně, že si přišli vypůjčit a chtěli částky, které, očistěný dělník za celý svůj život neměl pohromadě.“
- 33 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, přípis výboru Národního souručenství adresovaný Národnímu soudu z 11. října 1940.
- 34 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, Národní soud – doplnění jednacích řádů, zápis o poradě z 28. května 1941.

- 35 Jednalo se o samostatnou právnickou osobu zřízenou dle vládního nařízení z 21. prosince 1938 č. 370/1938 Sb., jímž se zřizuje „Základ národní pomoci“, jejímž úkolem bylo poskytovat sociálně potřebným státním příslušníkům finanční či věcnou podporu. Později byla přejmenována na „Sociální pomoc pro Čechy a Moravu“, přičemž s každým darem byla propagována říšskoněmecká idea mezi sociálně nejpotřebnějšími. K činnosti Národní pomoci za Protektorátu blíže interpelace poslanců Hory, Horákové a kol. z 1. ledna 1946, dostupná na http://www.psp.cz/eknih/1945pns/tisky/t0099_00.htm.
- 36 Ačkoliv o součinnosti státních úřadů jednalo Předsednictvo ministerské rady již dne 10. srpna 1939 a jednotlivá ministerstva byla vyzvána dopisem ze dne 17. srpna 1939, aby jejich podřízené úřady vyhovovaly všem dožádáním Národnímu soudu v mezích zákona a vždy s urychlením, Národnímu soudu nebylo známo, zda ministerstva příkazu Předsednictva ministerské rady vyhověla, a proto se v prosinci 1939 jednotlivých ministerstev dotázal, zda učinila příslušná opatření. Jako oficiální důvod Národní soud uváděl, že „*znalosti této jest mu třeba, aby podle povahy učiněných opatření mohl voliti vhodný způsob pro styk s úřadem, o jehož součinnosti půjde*“. Důvod urgency však zřejmě spočíval ve skutečnosti, že rychlost vyřizování žádostí Národního soudu ze strany jednotlivých ministerstev a jejich podřízených úřadů nebyla v prvních měsících taková, jak si Národní soud představoval. Dopis Národního soudu ze dne 20. prosince 1939 adresovaný ministerstvem č. Pres 108/1939, jakož i opisy oběžníků jednotlivých ministerstev jsou uloženy v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno. K prodlévám s vyřizováním dotazů Národního soudu došlo počátkem roku 1942, kdy po zrušení Předsednictva ministerské rady vládním nařízením č. 14/1942 Sb. sekretariát předsedy vlády přestal na dotazy Národního soudu reagoval a tuto agendu delegoval na příslušná ministerstva. K tomu dopis Sekretariátu předsedy vlády adresovaný Národnímu soudu z 5. února č. 1098/42 uložený v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno.
- 37 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/3 (senát), nezpracováno, zápis z porady senátu Národního soudu z 16. února 1940
- 38 Toto oznámení mělo následující podobu: „... *Národní soud oznámil výboru NS, že bývalý člen Národního shromáždění František Ostrý v Moravské Ostravě nepředložil Národnímu soudu výkaz jmění ve stanovené lhůtě. ... Na výzvu sdělil, že odporuje jeho zásadám o soukromém vlastnictví, pojmu o tajemství majetku, hlavně pak soukromého podnikatele, a dotkla se velice citelně jeho cti a hrdosti. Výbor NS prohlašuje, že tímto postupem porušil pan František Ostrý národní kázeň.*“ viz [autor neuveden]: Výbor Národního souručenství zasedal. In: Národní listy č. 125 z 11. května 1940.
- 39 Formulář výkazu majetku se nachází v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73 I/2 (revize jmění), nezpracováno.
- 40 K tomu autor článku pod názvem „K rozpravě o Národním soudu“ publikovaném v novinách Národní výzva č. 21 z 25. května 1940 uvádí následující: „... *dnes může se totiž každý, kdo nemá čisté svědomí, klidně soudu vyhnouti. Nepoctivci je jistě milejší oznámení v novinách, že porušil národní kázeň, nežli že nabyl svého jmění způsobem nečestným se všemi z toho plynoucími důsledky.*“
- 41 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, dopis Národní kulturní říjnské jednoty v Praze Národnímu soudu č. Pres 2/39 z 29. července 1939.
- 42 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 73, nezpracováno, informační zpráva předsedy Národního soudu o jeho působnosti a úkolech pro Národní souručenství z dubna 1940.
- 43 [autor neuveden]: Národní soud a zrádcové českého národa. In: Obrana národa č. 9 z 9. března 1941; též [autor neuveden]: Energický postup Slovenska proti škůdcům národa. In: Vlajka č. 43 z 22. února 1940.
- 44 [autor neuveden]: S mnohoobročnictvím před Národní soud. In: Polední list č. 92 z 3. dubna 1941.
- 45 autor neuveden: Národní soud by si měl všimát i peněžních upírů, ničitelů úřednických a živnostenských existencí! In: Zájmy Povltaví č. 1 z 30. listopadu 1939.
- 46 [autor neuveden]: Na nic se nezapomnělo. In: Klatovské listy č. 2, z 10. ledna 1942.
- 47 [autor neuveden]: Pět očištěných a pět tisíc. In: Štít národa č. 16, z 1. května 1940.
- 48 Český deník č. 59, z 1. března 1942 či [autor neuveden]: Národní soud zase promluvil. In: Vlajka č. 16, z 21. června 1941.
- 49 [autor neuveden]: „Národní soud“. In: Vlajka č. 30 z 27. září 1941. Ke stejným závěrům dospěl k L. Louštin v článku s názvem „Rozsudky Národního soudu a politická taktika“ otištěném v časopise Brázda č. 18, z 1. května 1940: „... *české veřejné mínění není zvědavé na rozbor majetkových poměrů nových a často mladých lidí, nejmenovaných do Národního souručenství, o nichž je známo, že se politickou činností zabývají nebo zabývají nanejvýše teoreticky a literárně.*“
- 50 Uveřejněno např. v Národních listech č. 342 z 15. prosince 1939, v Lidových novinách č. 628 z 15. prosince 1939, v Der neue Tag z 15. prosince 1939 a v dalších.
- 51 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 74 III/1, nezpracováno, publikace zpráv o Národním soudu TNS č. Pres 100/1939, 15. prosinec 1939.
- 52 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 74 III/1, nezpracováno, přípis předsedy Národního soudu adresovaný kanceláři státního prezidenta z 16. března 1940 č. Pres. 129/1940.
- 53 Český deník č. 59, z 1. března 1942.
- 54 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78 (likvidace), nezpracováno, sbírka novinových článků z let 1939–1942.

- 55 [autor neuveden]: Národní soud. In: Árijský boj č. 12, z 29. března 1941. U výstřižku z těchto novin uložených v archivu KPR jsou k tomu uvedeny dvě poznámky předsedy Národního soudu Kaplana: Tabulka je plechová; za židovská jména případně i nežidů Národní soud nemůže, viz Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78 (likvidace), nezpracováno, sbírka novinových článků z let 1939–1942.
- 56 Ort, František: Informace o písemnostech Národního soudu z let 1939–1942, č.j. F Ib/-67, 1967 In: Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud.
- 57 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, dopis státního prezidenta předsedovi Národního soudu z 28. května 1942, č.j. A 1181/42.
- 58 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, sdělení předsedy vlády adresované všem ministerstvům z 29. května 1942, č. 3269/42.
- 59 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, zrušení výzev k předložení výkazů majetku Národnímu soudu v likvidaci z 1. června 1942, č. Pres. 72/1942.
- 60 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, zpráva předsedy Národního soudu o provedení likvidace Národního soudu určená státnímu prezidentovi z 30. června 1942, č. Pres. 123/1942.
- 61 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, sbírka na Německý červený kříž, 4. červen 1942, č. Pres. 75/1942.
- 62 Ort, František: Informace o písemnostech Národního soudu z let 1939–1942, č.j. F Ib/-67, 1967, s. 3 In: Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud.
- 63 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud, karton 78, nezpracováno, zpráva předsedy Národního soudu o provedení likvidace Národního soudu určená státnímu prezidentovi z 30. června 1942, č. Pres. 123/1942. Při revizi fondu Národní soud v roce 1967 však bylo zjištěno, že počet případů projednávaných Národním soudem byl vyšší, než uváděla výše uvedená zpráva zpracovaná při likvidaci Národního soudu. K tomu Ort, František: Informace o písemnostech Národního soudu z let 1939–1942, č.j. F Ib/-67, 1967 In: Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond Národní soud.

Das Nationale Gericht (1939–1942)

Jaromír Tauchen

Zusammenfassung

Nach der Entscheidung des Ausschusses der Nationalen Gemeinschaft (*Národní souručenství*) vom 21. Juli 1939 wurde das Nationale Gericht geschaffen, um die Vermögensverhältnisse jener Personen zu überprüfen, die in der Zeit vom 28. Oktober 1918 bis 1. Juli 1939 im politischen oder öffentlichen Leben tätig waren. Es handelte sich also um ehemalige tschechische Politiker der ersten und zweiten Tschechoslowakischen Republik (Mitglieder der Nationalversammlung, Regierungsmitglieder, Sekretäre politischer Parteien, führende Persönlichkeiten der Selbstverwaltung, führende Angestellten der öffentlichen Verwaltung). Das Nationale Gericht bestand aus fünf Mitglieder: zwei Richter aus dem Obersten Gericht, zwei Richter aus dem Obersten Verwaltungsgericht und ein Vertreter der Obersten Kontrollbehörde. Die Mitglieder des Nationalen Gerichtes wurden vom Staatspräsidenten Emil Hácha in ihr Amt berufen.

Die revidierten Personen wurden vom Ausschuss der Nationalen Gemeinschaft zur Vorlegung der Vermögensausweise in einer dreimonatigen Frist aufgefordert. In einem vom Nationalen Gericht durchgeführten Verfahren sollte nachgewiesen werden, ob diese Personen ihr Vermögen auf ehrliche Weise erworben haben. Das Nationale Gericht arbeitete jedoch sehr langsam und während der ganzen Periode seiner Existenz hat es keine einzige Entscheidung gefällt, in der es feststellen würde, dass das Vermögen auf unehrliche Weise erworben wurde. Aufgrund der Entscheidung des Staatssekretärs K. H. Frank hat der Staatspräsident Hácha das Nationale Gericht im Mai 1942 aufgehoben.